روزنامه کثیرالانتشار سراسری ارک

*شنبه
* ۲۱مرداد ۱۳۹۶
*۱۲ آگوست ۲۰۱۷
* سال: بیست و هفتم
* شماره (سایی) : ٤١٧٦
* ایرمی یئدینجی ایل
* صفحه ۸ ادبیّات

قیساشعرلر

*** محمد اشراقی**

اوغلان لار
دونیانین کیشیسی اوغلان دیر
اوغلان لار چتین ده دوران دیر
قیزلارلا اوغلان لار بیرلشسه
اولمایان ایش لرده اولان دیر
****
اوممماق
سس لر گلیر ائل لردن
ائل لر گئچیر سئل لردن
پالچیق ایچره قالان ائل
پای اومورو گؤی لردن
****
اؤیره نمک
بیلمین لر بیلمه دیگین اؤیره نسین
بیلن لرسه بیلدیگینی اؤیره تسین
بئله اولسا ائل تانیار اؤزونو
بیلرئنجه دیرچلدیکجه گوجله نسین
****
اؤیرنمک
آاؤیرنمک باشاریق گتیرر
باشاران ایستگه یئتیشرر
باشارماز چالیشار یاریماز
آرادا چاغینی ایتیرر
****
ایچ اؤز
کیمین کی سؤزو وار
یالانی دوزو وار
یالانین گیزلدن
وارییندا گؤزو وار
****
ایش
ایش گؤرون قورخمایین چتین دن
ائدینیز گلنی الیز دن
گؤزله سز اؤزگه نین کؤمگین
قالارسیز ایشیزله گلیردن
****
ایل بایرامی
بایرام دیر الیم بوش بایراملیق وئرمگه
اوره گیم سئوگی دن پاییزی چکیبدیر
اؤپورم اوزوز دن سئوگی له هامیزین
سئوگینی تانریمیز اوره گه اکیبدیر
****
ایستی چای
دیل دوداغیم قوریوب
ال ایاغیم سویویوب
ایستی چایین یئری بوش
چای گتیره ن یورولوب

ائو یییه سی هاردا دیر؟
دئییرلرکی باغ دا دیر!
دؤزمه لییم ائله بیل
چؤره ییم سه یاغ دا دیر
****
اگری دووار
آلچاق دووار کرپیچین
اگری دووار ایشلتدی
اوجالارکن، اگری سین
اوجالیق دا گیزلتدی
****
باشکند
بهشت دئگیل بهشت کیمی گؤزه ل دیر
ایش لریله یاخشیلیغی دوزه لدیر
یؤیوک یئردیر پیسلیگی ده واریدی
گوجلولوک ده دنیا اوزره اؤزه ل دیر
****
باش یازیسی
سال داش لاری کیم قازار؟
باش یازیسین کیم یازار؟
کیمسه اؤزو گوجویله !
یا قازانار یا آزار !
****
باش یازیسی
گؤرمدیگیم گون لری ده گؤره جگم
اؤلوم حق دیر یولسوز من ده اؤله جگم
باشی اوجا یاشاماق دیر باش یازیم
حق لریمی دیبده آلیب گئده جگم
****
آردی وار

ناغیل

زمانین حؤکمو

گئچن ساین ادامه سی....
علمردان فیکیر ائللدی کی, آ کیشی, قیزیلین یارسینی ایلان نئیلیـجک
چل بونو آپار ائوینه, بالالارین آجدیر.
علمردان یئدی, ایشدی, کئفی کؤکلدی. بونان بیر قدر کئچدی.
گئنه بیر گون پادشاه بونونچون خبر گؤندردی کی, گلسین.
علمردان آروادیننان حالال-همت ائلیب, یولا دوشدو.
گلیب جینی دره‌دن کئچیردی.
اوز-اوزونه خیال ائلییردی کی, پادشاحنان دوست اولانـین باشی یا جیدادا ئوجالار, یا داردا.
تایی بو دفعه منی یاغین اولدورجک.
ایندی ایلان دا بیر یانان چیخیب منی چالسایدی, هئچ "وف" دئمزدیم.
تاکی ائل ایچینده ریسوای اولمازدیم.
بو هینده قولاغینا ایلانین سسی گلدی.
بوغازی لاپ قورودو. اوز-اوزونه دئدی: "ورگیمه گلن باشیما دا گلجک".
ایلان یاخیننا‌شدی:
– آی کیشی, هارا گئدیرسن علمردان کمال ادبن, ارکانان بونا سلام وئردی:
– آغا, پادشاه حؤکمودو, چاغیریب گئدیرهم.
بو دفعه یقین منی اولدورجک.
ایلان دئدی:
– قورخما, بو دفعه سن اونا دئیرسن کی, پادشاه سن بیر یوخو گؤرموسن.
گؤرموسن کی, گؤی‌دن قیلینج یاغیر.
پادشاه بونو ائشیدنده سنین بونون معناسینی خاوار آلاجاخ.
دئیرسن کی, زامان گلجک دونیا بیر-بیرینی قیراجاق.
پادشاح‌لار آراسینداچوخلو داوالار اولاجاخ.
سن ده اوزووو گؤزده.
قان سو یئرینه آخاجاخ.
علمردان پادشاحین یانینا گلدی.
ایلان دئین کیمی پادشاحین آغزینی آچماغا قویمادی.
دئدی:
– پادشاه ساغ اولسون, منی نیبه چاغیردیغینی بیلیرم.
سن یوخودا گؤرموسن کی, گؤی‌دن قیلینج یاغیر.
پادشاه سئویندی. علمردانین کرامتینه لاپ ایناندی.
یوخونون معناسینی سوروشدو.
علمردان کیشی دئدی:
– پادشاه ساغ اولسون, دونیا چوخ قارما-قاریشیق اولاجاق.
پادشاه‌لاربیر-بیریینن چوخ داوا ائلییجک‌لر.
قان سو یئرینه آخاجاخ.
سن ده اوزونو گؤزله.
پادشاه چوخ راضی اولدو.
– منی ایستیین, بونا خلت! بونا دؤولت!..
علمردانا خلت, قیزیل, گوموش وئردی‌لر.
پادشاه امر ائلدی کی, علمرداناتؤولسین‌دن ان یاخشی آتلاردان بیرینی وئرسینلر.
خزنسینن ده ان یاخشی داش-قاش, بیر قیزیل قیلینج وئرسین‌لر.
علمردان آتین اوسته اون بئش یاشیندا بیر اوغلانا دؤنموشدو.
جینی دره‌دن گلنده ئوزاق‌دان آغ ایلانی گؤردو.
قیلینجی سیییردی, آتی چاپدی آغ ایلانین یوواسینا طرف.
اوندا یئتیردی کی, آغ ایلان اوزونو دلیک‌دن ایچری
سوخور. علمردان دئدی:
– تا مونان سونرا پادشاه نه یوخو گؤرجک, نه ده منی چاغیراجاق.
سنی ده اولدوررم جانیم قورتارار. بیر ده سنن قیزی‌لی بؤلن کیمدی.
قیلینجی ائندیردی, ایلانین قویروغونو چاپدی, آتی سوروب گئتدی.
گوننرین بیر گونونده گئنه علمردان کئفی کؤک, داماغی چاغ اوتورموشدو ائوینده.
پادشاح‌دان حؤکم چیخدی کی, علمردان بورا گلسین.
علمردانین دیزدری قیریلدی.
– تاو, – دئدی, – بو دفعه اولومدو.
یا ایلان منی اولدورجک, یا پادشاه.
من کی, هئچ بیر شئی بیلمیرم.
پادشاحا نه دئیجم. ایلانی دا یارالامیشام.
قارداشدیغیمیز دا پوزولوب.
علمردان آرواد-ئوشاخ‌لاریننان حالال-همت ائلدی.
گئنه گلیب ایلانینیوواسینین قاباغیننان کئچنده دال‌دان آغ ایلان بونو چاغیردی.
آردی وار

مشکله دوشدی ایشیم، الله!

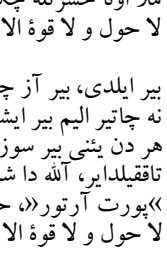

***میرزا علی اکبر صابر**

وای، وای، نه یامان مشکله دوشدی ایشیم، الله!
فریادیمه یئت کیم، یانیرام آتشه، بالله!
اسلامه خلل قاتمادایر بیر نئچه بدخواه
ایسترلر اولا بنده لرین طاغی و گمراه
ائتدیم نه یامان عصره تصادف، آمان ای وای
لا حول و لا قوهٔ الا بالله!

مکتب لر آچیب ائیله بین احسانی- دئییرلر
مکتبده قویون »اوستولو«، داسقانی- دئییرلر
پر پوچ ائله بین چوب فلقانی- دئییرلر
دیشره چیخارین حضرت ملانی- دئییرلر
ملا قاوولا، یعنی معلم گله واه!... واه!...
لا حول و لا قوهٔ الا بالله!

من آنلامیرام کیم، نولا معنای معلم
قیرخ- اللی منات پول آلا هر آی معلم
بیر تازه اصوله اولا ایفای معلم
پوللاری آلا، سؤیله یه، اوخفقای معلم
ملا اونا حسرتله چکه کوچه ده آه!...آه!...
لا حول و لا قوهٔ الا بالله!

بیر ایلدی، بیر آز چوخ دا اولور، یوخدی دماغیم
نه چاتیر الیم بیر ایشه، نه گئدیر ایاغیم
هر دن یئنی بیر سوز دانیشیر اوغلان- اوشاغیم
تاقیلدایر، آلله دا شاهیدی، قولاغیم
»پورت آرتور«، حریت، »مانجوریا «قاه- قاه
لا حول و لا قوهٔ الا بالله!

آند اولسون اوتن گونلره، دیوانه اولوبلار
اسلامه ده، ایمانه ده بیگانه اولوبلار
بالله باشیم چیخماییر آیا نه اولوبلار
حریته- مریته مستانه اولوبلار
باه باه... گئنه باه باه... گئنه باه باه... گئنه باه باه
لا حول و لا قوهٔ الا بالله!

آخ، آی کئچن ایللر، نولا بیر ده دولانایدین
تازه گئنه بئش یوز ایل اولونجا دایانایدین
علمی، ادبی، فضلی، کمالاتی دانایدین
ای بیلدیر، اینیش ایل، نولا اودلاره یانایدین!
تا ائیله مه ییدین ده بو غافل لری آگاه!
لا حول و لا قوهٔ الا بالله!

بیلمم نه ایشیم واردی، باشیم هاردا قاریشدی
علم ایله بئله دوشمن اولان قوم باریشدی
تجدید وفابیرله معارفله ساریشدی
راحت یاتا بیلمم، منه غم موری داریشدی
ائتمکمی اولار بیر ده بو اویموشلاری اکراه؟
لا حول و لا قوهٔ الا بالله!بیر ده نامردم اگر ائتسم سنی یاد اردبیل!

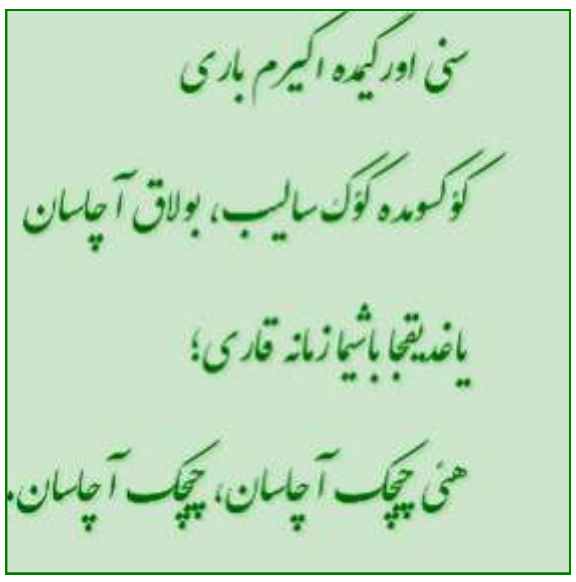

سهندیم

***استاد شهریار**

گئچن ساین ادامه سی...
من ده جانیم چیغیریب: جان سنه قوربان دئدی قارداش
یاشا اوغلان سیزه داغ-داش دلی جئیران دئدی قارداش
ائل، سیزه قافلان دئدی قارداش
داغ، سیزه آسلان دئدی قارداش
داغلی حئیدربابانین آرخاسی هر یئرده داغ اولدو
داغا داغلار دایاق اولدو
آرازیم آینا-چیراق قویمادا،آیدین شافاق اولدو
او تایین نغمه سی قووزاندی، اوره کلر قولاق اولدو
یئنه قارداش دییه ره ک قاچمادا باشلار آیاق اولدو
قاچدیق، اوزله شدیک آرازدا، یئنه گؤزلر بولاق اولدو
یئنه غملر قالاق اولدو
یئنه قارداش سایاغی سؤزلریمیز بیر سایاق اولدو
وصل ایییین آلمادا، ال چاتمادی عشقیم داماق اولدو
هله لیک غم سارالارکن قارالار دؤندو آغ اولدو
آرازین سو گؤلو داشدی، قایالیقلار دا باغ اولدو
ساری سونبوللره زولف ایچره اوراقلار داراق اولدو
یونجالیقلار یئنه بیلدیرچینه یای-یاز یاتاق اولدو
گؤزده یاشلار چیراق اولدو
لاله بیتدی یاناق اولدو
غونچا گولدو، دوداق اولدو
نه سول اولدو، نه ساغ اولدو
ائلیمی آرخامی گؤردوکده ظالیم اووچو قیسیلدی
سئل کیمی ظولمو باسیلدی، زینه آرخ اولدو، کسیلدی
گول گؤزوندن یاشی سیلدی
تور قوران اووچو آتین قوومادا سیندی، گئری قالدی
اؤزو گئتدی، تورو قالدی
آممادا حئیدربابا دا بیلدی کی، بیز تک هامی داغلار
باغلانیب قول-قولا زنجیرده، بولودلار اودور آغلار
نه بیلیم بلکه طبیعت اؤزو نامرده گون آغلار
ایری یوللاری آچارکن، دوز اولان قوللاری باغلار
صاف اولان سینه نی داغلار
داغلارین هر نه قوچو، ترلانی، جئیرانی، مارالی
هامی دوشگون، هامی پوزغون، سینه لر داغلی، یارالی
گول آچان یئرده سارالی
آممادا ظن ائتمه کی، داغلار یئنه قالخان اولاجاقدیر
محشر اولماقدادی بونلار داها وولقان اولاجاقدیر
ظولم دونیاسی یانارکن ده تیلیت قان اولاجاقدیر
وای ...! نه توفان اولاجاقدیر
یوخ بو دین داعواسیدیر، دونیا تیلیت قاندیر عزیزیم
تورک اولا، فارس اولا دوزلوک داها تالاندیر عزیزیم
بیز آتان دیندیر، آتان دا بیزی ایماندیر عزیزیم
سامیری مروتد ائدیب هه نه (؟) موسلماندیر عزیزیم
اومده تین هارونو من تک، له له گیریاندی عزیزم
هر طرفدن قیلیج ائندیرسه لر (؟) قالخاندیر عزیزیم
بیر بیزیم درمانیمیز موسی-یی عیمراندیر عزیزیم
گله جک شوبهه سی یوخ، آیه-یی قورآندیر عزیزیم
او هامی دردلره درماندیر عزیزیم
دوقتور اولدوقدا بشر بو یارانی ساغلاماق اولماز
اولماسا آللاه الی دین مرضین چاغلاماق اولماز
داغلاماق دا علاج اولسا بیر ائلی داغلاماق اولماز
دینی آتمیش ائله یاوروم داها بئل باغلاماق اولماز
او گولوب آغلایا دا، اونلا گولوب آغلاماق اولماز
شئیطانی یاغلاماق اولماز
دئدین: آذر ائلینین بیر یارالی نیسگیلییه م من
نیسگیل اولسام دا گولوم بیر ابدی سئوگیلییه م من
ائل منی آتسا دا اؤز گوللریمین بولبولویه م من
ادبیات گولویه م من
نیسگیل اول چرچیبه قالسین کی جواهیر نه دی قانمیر
مدنییت دبین ائلیر بدوییت، بیر اوتانمیر
گون گئدیر آز قالا باتسین گئجه سیندن بیر اویانمیر
بیر اؤز احوالینا یانمیر
آثار اینسانلیغی آممادا یالان انسابی آتانماز
فیتنه قووزانماسا بیر گون گئجه آسوده یاتانماز
باشی باشلارا قاتانماز
آممادا مندن ساری، سن آرخایین اول شانلی سهندیم
دلی جئیرانلی سهندیم
من داها عرش-ی اعلا کؤلگه سی تک باشدا تاجیم وار
الده فیرعون ا قنیم بیر آغاجیم وار
حرجیم یوخ، فرجیم وار
من علی اوغلویام، آزاده لرین مرد-و مورادی
او قارانلیقلارا مشعل
او ایشیقلیقلارا هادی
حاققا، ایمانا موندی
باشدا سینماز سیپریم، الده کوته لمه ز قیلیجیم وار

مشاهیر و شخصیت های چشمگیر آذربایجان

***تالیف: پروفسور چنگیز قاجار**

شاه اسماعیل اول صفوی

ادامه از شمارهٔ قبل...
اما قلعه گلستان در مقابل سپاه صوفیان به مقاومت پرداخت و بلافاصله تسلیم نشد.
با این حال باکو تسلیم شد و شاه اسماعیل که به شجاعت و از جان گذشتگی مشهور بود بر شکوه خود میان وفاداران خویش افزود.
سردار خردسال با بزرگواری از حوالی شروان عزیمت کرد و راه آذربایجان را پیش گرفت.
در ناحیه شرور نزدیک نخجوان در گیری سختی بین الوند بیگ آق قویونلو و لشکر شاه اسماعیل رخ داد(۸۸۰ش/۹۰۷ ق /۱۵۰۱ م) در این نبرد لشکریان شاه اسماعیل رشادت های فراوانی از خود بروز دادند و شعار تر کی قربان اولدقم صدقه اولدقم سر داده اعلام جانفشانی در راه مولایشان اسماعیل می کردند.
سر انجام الوند بیک شکست خورد و به ارزنجان گریخت و شاه اسماعیل پیروزمندانه وارد تبریز شد و سلطنت خود را با اعلام و اظهار ولایت شیعه که با آیین و افکار عمومی اکثریت اهل شهر تطابق داشت، اعلام کرد.(تبریز یکی از مهمترین پایگاههای محبین اهل بیت در آن زمان بود.)

کلاه خود شاه اسماعیل صفوی
وی در حالی که چهارده سال بیشتر نداشت به کمک مریدانی که سخت به او معتقد بودند در سال هشتصد و هشتاد ه.ش شاه ایران شد و سلسله خویش را به نام جدش صفی الدین صفویه نامید که در تاریخ ایران به دو دلیل اهمیت بسیار دارد:
یکی این که این سلسله اولین سلسله کاملاً مستقل ایرانی و ملی بعد از حمله اعراب به ایران (در سال ۳۲ ه.ق) بوده‌است یعنی پس از هشتصد سال توانست با افتخار نام ایران را بر روی نقشه‌ها برگرداند.
دوم اینکه مذهب تشیع در ایران توسط شاه اسماعیل مذهب رسمی اعلام شد که در اعتلا و پیروزی های چشمگیر آینده آن سلسه تاثیر به سزایی داشت.
شاه اسماعیل پس از نشستن بر تخت پادشاهی دستور داد تا همهٔ خطبا، خطبه بنام دوازده امام بخوانند و عبارت اشهد أنّ علیاً ولی الله را به اذان اضافه کنند و فرمان داد، در بازارها ابابکر و عمر و عثمان را لعن کنند و هر کس مخالفت کرد، سرش را از تن جدا کنند.
ادامه دارد